

PÅ FÖRENINGEN NORDENS INITIATIV

För hundra år sedan togs det första initiativet
för ett stärkt nordiskt samarbete.

VÄNORTER

NORDISKT VÄNORTSUTBYTE

År 1939 kom ett initiativ från föreningen Norden. En vänortsförbindelse upprättades mellan Uddevalla i Sverige och Thisted i Danmark. Detta blev Sveriges första vänortskedja när även Skien i Norge, Loimaa i Finland och Mosfellsbaer på Island anslöt sig.

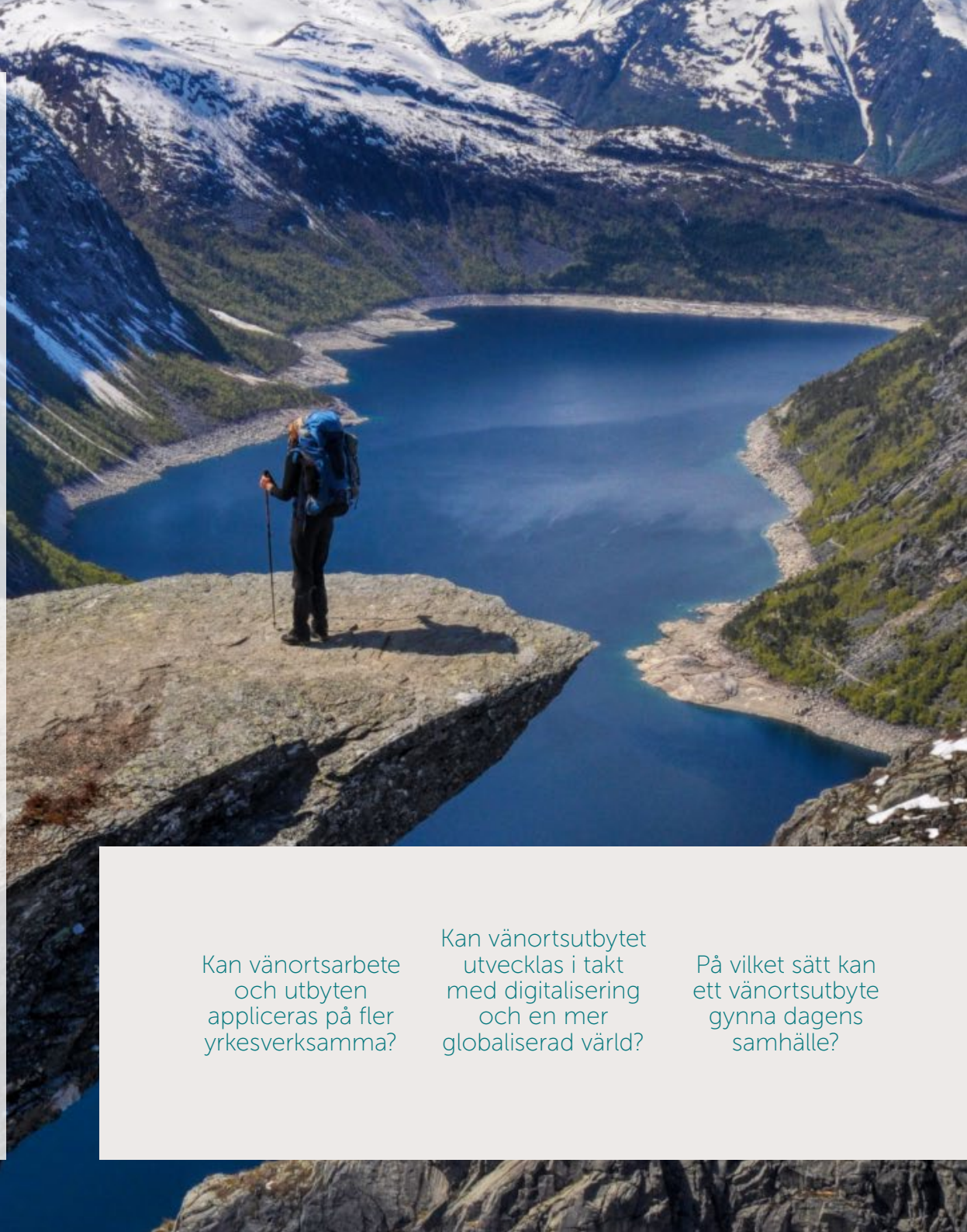
Efter andra världskrigets slut växte den nordiska vänortsrörelsen kraftigt. Vid det andra stora mötet mellan landsföreningarna i Sverige 1946 var en av de viktigaste diskussionerna

just vänortsarbetet. Det sågs som en slags fredsrörelse då man hoppades att genom samarbete på kommunnivå överbrygga de motsättningar som uppstått till följd av kriget. Genom kontakter mellan orter i Norden skulle människor öka sin förståelse av förhållandena i grannländerna. Vänortsutbytet omfattade bland annat information, studieresor, utbyte mellan lärare och elever, besök hos familjer och brevväxling.

Kan vänortsarbete och utbyten appliceras på fler yrkesverksamma?

Kan vänortsutbytet utvecklas i takt med digitalisering och en mer globaliserad värld?

På vilket sätt kan ett vänortsutbyte gynna dagens samhälle?

STÄLLNINGSTAGANDE

STÄLLNINGS- TAGANDET MOT NAZISM

Föreningen Norden hade tidigt flera framträdande medlemmar som aktivt tog ställning mot nazismen under mellankrigsåren. Torsten Nothin, föreningen Nordens ordförande från 1938-1945 och sedan 1933 överståthållare, drev dessa frågor starkt. Torsten Nothin arbetade han för att motarbeta fascistiska och nazistiska organisationer.

Även Anders Örne, föreningens vice ordförande från 1943, skrev flera skrifter mot nazismen och för demokratin. Föreningens arbete för demokrati och människors lika värde fortsätter aktivt.

Vilka insatser krävs i dagens samhälle för att arbeta mot ickedemokratiska krafter?

Hur kan vi stärka och förtydliga de gemensamma demokratiska värderingar som finns i Norden?

Är föreningslivet ett verktyg för fortsatt tilltro till samhället och demokratin?

A group of diverse children, including a boy with curly hair, a girl with blonde hair, and a boy with dark hair, are gathered around a smartphone held by one of the children. They are all looking at the screen with interest. The background is a plain, light-colored wall.

KUNSKAP

NORDEN OCH KUNSKAP

Föreningarna Norden tog tidigt upp skolfrågor och undervisning på sitt arbetsprogram. Redan 1920 upprättades skolenämnder inom de tre föreningarna Norden i Sverige, Norge och Danmark.

Genom aktiviteter såsom brevväxling, skolresor, språkundervisning och

skolungdomsmöten skulle barnens kännedom och sympati för de andra nordiska folken främjas. Upprättandet av reselektorat var ett av föreningarnas initiativ på skolområdet. Det innebar att utvalda lärare fick resa runt i Norden för att hålla föredrag, möta andra lärare och samarbeta mellan skolor.

Finns det tillräcklig kunskap och information om nordiska frågor i skolor idag?

Skolor är en plattform både för demokrati och kunskap, försvinner det nordiska perspektivet idag till förmån för EU och övriga världen?

Genom/på vilka nya sätt skulle skolor kunna bidra till ett ökat nordiskt utbyte och förståelse för våra grannländer?

AVTAL

KULTURAVTALET

Strax efter andra världskriget, runt 1946–47, utvecklades det första officiella kulturella samsarbetsorganet, Nordiska kulturkommissionen (NKK). Den delade tidigt upp sig i tre sektioner, en för universitet och forskning, en för skolfrågor samt en för folkbildning och konst. Frågan om förstärkning av det nordiska kultursamarbetet kom under 1960-talet.

År 1971 ingicks ett avtal för nordiskt kulturellt

samarbete vid namn Nordiska kulturavtalet. Kulturavtalet har som mål att stärka och intensifiera samarbetet mellan de nordiska länderna på det kulturella området.

Avtalet ska säkerställa att länderna samarbetar om att vidareutveckla den nordiska kulturgemenskapen, bland annat genom att främja undervisningen i de andra ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden.

Borde Norden ingå flera avtal och överenskommelser för att lösa olika samhällsproblem? Till exempel inom miljöfrågor för att tillsammans nå klimatmålen.

Ser det nordiska samarbetet andra regionerna/länderna som förebilder?

Kan föreningen Norden vara en gräsrotsrörelse för att lyfta fram behov och möjligheter till nordiska samsarbetsavtal på olika nivåer?

LITTERATUR

NORDISK LITTERATUR- VECKA

År 1995 samlades Föreningen för nordiska bibliotek i Köpenhamn för ett idéseminarium. Resultatet blev det vi idag kallar för den Nordiska litteraturveckan, då kallat nordisk biblioteksvecka. Tanken var en gemensam nordisk manifestation på biblioteken med syfte att synliggöra den nordiska berättartraditionen och sprida nordisk litteratur i alla nordiska länder.

Idén spreds snabbt även till de baltiska länderna och övriga världen.

Högläsningen är en stor del i litteraturveckan och varje år väljs tre böcker utifrån aktuellt tema. Idag administreras hela Nordisk litteraturvecka av FNF, Föreningarna Nordens förbund i Köpenhamn.

Inom vilka områden kan liknande idéer testas och användas?

År 2018 arrangerades nordisk litteraturvecka i länder som Kina, USA, Frankrike och Belgien. Hur kommer det sig att intresset av nordisk litteratur är så starkt i övriga världen?

Tanken med litteraturveckan är att sprida berättartradition och nordisk litteratur, vad finns det för andra vinningar?

NORDISKA RÅDET

Under efterkrigstiden utvecklades det nordiska samarbetet, speciellt det politiska planet tog viktiga steg. Redan innan andra världskriget hade förslag om upprättande av ett gemensamt parlamentariskt organ för att rådslå om det nordiska samarbetet diskuterats.

Nils Herlitz – den förste sekreteraren i Föreningen Norden – var en drivande kraft i processen att skapa Nordiska rådet. Herlitz fungerade som vice president under den nya

organisationens första två sessioner. Han var med i den kommitté som skrev stadgarna för rådet under oktober-november 1951. Sedan krönte han sin långa politiska verksamhet genom att 1955 bli Nordiska rådets president. Genom inrättandet av Nordiska rådet 1952 fick de nordiska parlamentariker, som tidigare haft föreningarna Norden som en partipolitiskt obunden plattform för sitt nordiska engagemang, ett nytt diskussionsforum.

Borde nordiska rådet bli bättre på att koordinera sig för att föra nordisk politik i EU frågor?

Finns det sätt att förtydliga och göra det nordiska samarbete mera relevant idag?

Kan föreningen Norden vara nordiska rådets folkliga arm och göra arbete som rådet gör lokalt?

ARBETE

NORDJOBB

Nordjobb är ett nordiskt arbetsmarknadsprogram som funnits sedan 1985. Nordjobb har resulterat i att 25.000 unga fått möjlighet att sommarjobba i ett nordiskt grannland. Samtidigt får verksamheter i hela Norden hjälp med att hitta relevant kompetens som stimulerar arbetsmarknaden.

Motivet till skapandet av Nordjobb var att öka rörligheten bland unga

och stärka den nordiska arbetsmarknaden.

Nordjobb riktar idag sig till nordiska och europeiska ungdomar mellan 18–30 år.

Särskilt fokus ligger på att motverka den nordiska ungdomsarbetslösheten. Utöver detta arbetar Nordjobb för att öka kunskapen om Norden, dess språk och kultur.

På vilket sätt kan Norden bli en ännu mer attraktiv arbetsplats för unga?

Kan Norden vara lösningen på ökad ungdomsarbetslöshet?

Kan arbete i ett annat nordiskt land skapa en starkare nordisk identitet?

NORDEN I ÖSTERSJÖ- REGIONEN

Sedan 2009 är föreningen Norden policysamordnare för utbildning tillsammans med staden Hamburg i Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen. Att vara policysamordnare innebär att leda arbetet inom sin del av strategin, ta initiativ till nya flaggskepp och fungera som en bro mellan dessa processer och politiken.

Strategin har tre övergripande mål; att rädda

havsmiljön, koppla samman regionen och öka välståndet i Östersjöregionen. Något som förutsätter tillgång till god utbildning för alla, ett effektivt och solidariskt välfärdssystem samt en väl fungerande arbetsmarknad som stödjer geografisk, professionell och socio-ekonomisk rörlighet likt den nordiska modellen.

Inom vilka fler områden kan vi samarbeta för att utveckla Östersjöregionen som en del av Norden?

Norden och Baltikum kan som område bli större och starkare tillsammans, är det dags att släppa in Baltikum i det nordiska samarbetet?

Finns det flera områden som transnationellt samarbete kan vara till nytta?

JÄMSTÄLLDHET

KVINNORS ROLL I FÖRENINGEN NORDEN

Kvinnor hade en viktig roll redan i Skandinaviens strävan att föra de nordiska länderna närmare varandra. Personer som Fredrika Bremer och Ellen Key drev aktivt idén om folkligt fredsarbete och demokratisering.

Under 1930-talet infördes familjemedlemskap i föreningen Norden, just

för att inkludera även kvinnor. Diskussioner kring vilka insatser föreningen borde göra för "vinnandet av kvinnors insats i ökad omfattning för det nordiska samarbetets främjande". Efter andra världskriget anslöt sig kvinnor till föreningen i allt större utsträckning och har påverkat verksamhetens inriktning.

Hur blir Norden bättre på jämställdhet i allmänhet?

För att vara en folklig förening behövs hela samhället, hur kan vi bli bättre på detta?

Föreningen Norden kan bli bättre på att inkludera fler grupper, vilka?

BORTTAGANDET AV NORDISKA GRÄNSHINDER

En nordisk passunion inrättades under 1950-talet, 1954 undertecknade regeringsföreträdare för Danmark, Finland, Norge och Sverige ett protokoll angående ökad rörlighet för nordiska medborgare. Detta beslut ledde till en fri arbetsmarknad i Norden, något som haft stor betydelse.

Den nordiska passkontrollöverenskommelsen undertecknades 1957 och innebar att gräns-

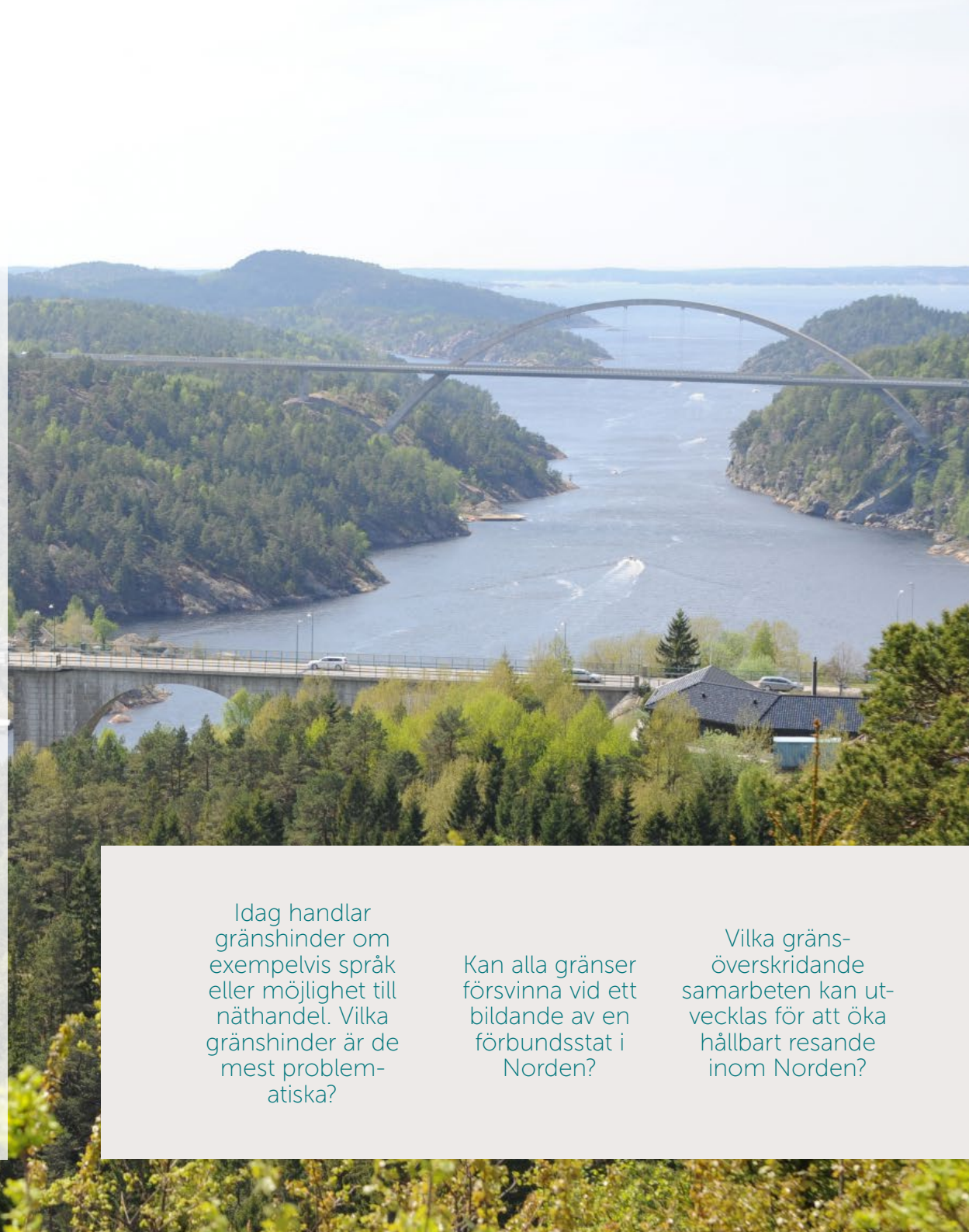
kontrollerna vid de inre gränserna mellan de nordiska staterna avskaffades. Även Island och Färöarna anslöt sig efter några år.

Att gränshinder tagits bort i så hög grad som det gjorts mellan de nordiska länderna är unikt i världen. Samarbetet har dock delvis hamnat i skuggan då några av de nordiska länderna inte ingår i EU och att det på så sätt uppkommit nya gränser inom Norden.

Idag handlar gränshinder om exempelvis språk eller möjlighet till näthandel. Vilka gränshinder är de mest problematiska?

Kan alla gränser försvinna vid ett bildande av en förbundsstat i Norden?

Vilka gränsöverskridande samarbeten kan utvecklas för att öka hållbart resande inom Norden?

A photograph of a natural landscape. In the foreground, there is a dense field of tall reeds with golden-brown seed heads. Behind the reeds, a misty or foggy area separates them from a dense forest of tall, dark green pine trees. The sky is bright and overcast. The overall mood is serene and natural.

Mer information om
föreningen Nordens
historia finns på TAM
arkivet. Denna text är en
del i föreningens jubile-
umsarbete då föreningen
år 2019 firar 100 år.

Tack till Letterstedts-
ka föreningen, TAM-
arkivet, medlemmar och
engagerade för bidrag till
genomförandet.

www.norden.se

VILKA ÄR FRAMTIDENS INITIATIV FÖR ETT ÖKAT NORDISKT SAMARBETE?

FÖRENINGEN
NORDEN